

5. Кониський Г. Історія Русів: [пер. з рос]. – репринт. видання І. Драча. / Г. Кониський. – К., 1991. – 269 с.
6. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – Кн. I: Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.
7. Митко А.М. Засоби масової комунікації та імідж влади: регіональний аспект: [монографія] / А.М.Митко. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2010. – 244 с.
8. Фромм Эрих. Искусство любить / Эрих Фромм. – СПб.: АСТ, Астрель, Полиграфиздат, 2011. – 224 с.
9. Якокка Ли. Карьера менеджера / Якокка Ли. Карьера. – Москва: Прогресс, 1991. – 227 с.

Жадько П. В. Культура политического общения как составляющая демократизации общества

Проведено аналіз теоретических концепцій культури политического общения как необходимого условия демократических процессов в обществе. Показано важные компоненты взаимодействия субъектов политики между собой и социумом на уровне интегрального проявления духовной культуры.

Ключевые слова: *политическое общение, политическая коммуникация, политическая культура, культура политического общения.*

Zhadko P. Culture of political communication as one of the conditions of democratization of society

The analysis of the theoretical concepts of culture of political dialogue as a requirement for democratic processes in society is conducted. The important components of the interaction of politics among themselves and society at the level of the integral expression of culture are showed.

Keywords: *political intercourse, political communication, political culture, the culture of political intercourse.*

УДК 329.78 (477)

Карнаух Анна Анатоліївна,
кандидат політичних наук, доцент кафедри
політичних наук НПУ імені М.П.Драгоманова

**МОЛОДЬ І МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Наскільки сучасна молодь підготовлена до участі у державотворчих процесах, що відбуваються в Україні, що необхідно зробити в галузі молодіжної державної політики, щоб забезпечити належні умови для реалізації потенціальних можливостей підростаючого покоління, для гармонізації відносин між суспільством і молоддю – всі ці питання запропоновано на розгляд у даній статті.

Ключові слова: *молодь, молодіжна політика.*

Доля кожного суспільства залежить від молодого покоління, яке поповнює його лави. Тому суспільство повинно бути зацікавлене у тому, щоб виховати молодих людей здатних виконати завдання нової епохи – епохи ХХІ століття.

Демократичне суспільство передбачає пріоритет відповідальної, свідомої особистості, її саморозвитку, становлення її громадянської позиції за власними бажаннями, інтересами, мотивами. Молодь розглядається в науці як велика соціально-демографічна група, виділена на основі сукупності вікових характеристик, особливостей соціального стану і таких, що

зумовлені тими чи іншими соціально-психологічними якостями, які породила епоха, в яку живе молодь.

Різноманітні аспекти ролі молоді України в сучасних суспільних процесах досліджують В.Бебик, В.Боровик, І.Вдовичин, М.Головатий, В.Головенько, О.Корнієвський, Л.Овдієнко, В.Перебенесюк, В.Ребкало, Н.Черниш, О.Уварова та ін. Окремі аспекти державної молодіжної політики України вже неодноразово ставали об'єктом дослідження сучасних українських науковців. Цьому питанню приділили основну увагу в своїх роботах М.Ф. Головатий, О.В. Кулініч, Н.Б. Метьолкіна, В.В. Орлов, І.О. Парубчак, М.П. Перепелиця, Р.П. Сторожук та ін.

Молодь – це суспільно диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, соціально-психологічні, теоретико-пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей [7, с. 221]. Молодь є специфічною спільнотою саме тому, що її суттєві характеристики і риси, на відміну від представників старших поколінь і вікових груп, знаходяться в стані формування і становлення.

З приводу феномена «молодь» є багато різноманітних суджень, точок зору і аргументів. Перш за все предметом суперечок є вікові межі молоді.

Межі молодіжного віку обумовлені особливостями підготовки і вступу молоді у продуктивне життя і, об'єктивно, (на ґрунті цього) фіксуються у відповідних нормативно-правових документах. Тобто, в таких документах обумовлено право і можливість молодих людей займатися самостійною професійною діяльністю, створювати сім'ю, нести відповідальність за свої вчинки.

ООН, ЮНЕСКО, як відомо, вважають молоддю юнаків та дівчат віком від 17 до 25 років.

Соціологи деяких країн, як то США, період молодості визначають з 12 до 24 років. При цьому у тих же США поділяють молодь на «юнацтво» (12-18 років) і «молодих дорослих» (18-24 роки) [2, с. 15].

У колишньому СРСР, в Україні вікові межі молоді були визначені від 14 до 29 років.

Традиційно вважалось, що межа молодіжного віку від 16 до 30 років. У багатьох монографіях вчені доводять, що у 70-80-і роки завдяки акселерації ускладненню процесу соціалізації, вікові межі молоді суттєво розширилися й нині знаходяться: нижня – між 14 і 16 роками; верхня – між 25 і 30 роками, а у окремих країнах і до 35 років. Основою цього є висловлене рядом науковців міркування про продовження часу молодості, збільшення віку вступу до трудового життя, підготовки молоді до праці, досягнення економічної самостійності та незалежності від допомоги батьків. Це відображає об'єктивні процеси у житті і розвитку людства: з одного боку, все наполегливіше висувається завдання більш ранньої соціалізації молоді, включення її в трудову практику в більш ранніх етапах, а з другого – зростають межі середнього і старшого віку, тривалості життя в цілому, продовжуються терміни навчання та соціально-політичної адаптації, стабілізації сімейно-побутового статусу молодих людей тощо. У прийнятому Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді» із змінами, внесеними згідно із Законом від 23.03.2004 записано: молоддю вважаються молоді громадяни віком від 14 до 35 років [1].

Поняття «молодь» значною мірою базується на врахуванні особливостей психологічного розвитку людини. За даними вчених приблизно з 14 років особа починає усвідомлювати свої соціальні зв'язки і своє місце у суспільстві. До 18 років практично закінчується формування основних психофізичних особливостей людини, а до 24 років закінчуються процеси росту у людському організмі і формується соціальний статус особи, що в умовах України, зокрема, пов'язано із отриманням до цього часу освіти, демобілізації з армії і набуттям фахових знань.

Молодіжний контингент в Україні є демографічно неоднорідним, оскільки об'єднує

групи населення у доволі широкому віковому діапазоні – від підліткових (15-17 років) та пост підліткових (18-19-річних) до значно більш досвідчених і зрілих у віковому й соціальному відношенні осіб, яким уже за 30 (30-34-роки) [3, с. 12].

Як специфічна соціально-демографічна група суспільства, молодь характеризується не лише за віковими межами, але і місцем котре вона займає у соціальній структурі суспільства, особливостями соціального становлення та розвитку.

Саме все це у поєднанні, з одного боку, відрізняє молодь від інших вікових соціальних груп суспільства, а з іншого - дає їй змогу об'єктивно займати цілком своєрідне місце і відігравати роль в усіх сферах життєдіяльності цього суспільства. Тобто, стосовно молодого покоління можна вести мову, як про первинні, так і вторинні його особливості. До первинних (або основних) відносяться фізіологічні, психологічні, вікові і соціальні характеристики. Що стосується вторинних (другорядних), то вони витікають з первинних і виявляються у залежності від виду громадсько-корисної діяльності, місця проживання, соціального статусу у суспільстві взагалі.

Окремої уваги заслуговує з'ясування такого важливого поняття, як молодіжні проблеми. Висловлюється думка, що соціальні проблеми молоді – це не будь-які суперечності її життєдіяльності, а лише такі, які поглиблюються і свідчать про недостатність існуючих способів їх вирішення, а отже, призводять до появи дезорганізуючих процесів у системі «суспільство – молодь». Молодіжні проблеми поділяються на два типи: в першому з них мова йде про зрілі вимоги суспільства до молоді, в другому – про особистісні сподівання і прагнення молодих людей та складності з їх реалізацією [7, с. 223].

У ринкових умовах перед молоддю України стоїть багато проблем. Однак молодь порівняно з іншими соціальними групами суспільства завдяки віковому статусу має найбільшу соціальну, професійну та життєву перспективу. Внаслідок своїх психологічних особливостей вона здатна швидше, ніж інші соціальні групи суспільства, оволодівати новими знаннями, професіями та спеціальностями, що необхідні при переході до ринкових відносин та інших проблем державотворення в Україні.

Молодь – не тільки суб'єкт – нащадок матеріальних та духовних багатств суспільства, а й творець нових, більш прогресивних політико-демократичних суспільних відносин. Щоб іти далі своїх попередників (старшого покоління), молодь повинна бути готовою до відтворення, розвитку не тільки матеріальних, а й політичних, духовних цінностей, культури своєї нації, народу, саме це і робить її основою прогресивного суспільно-політичного розвитку державотворення в Україні на даний час, час історичних звершень української політичної нації.

Державна молодіжна політика – це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України.

Молодіжну державну політику в новітній Україні було започатковано «Декларацією про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992) та Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993). Потім вона деталізована у таких Законах України: «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (1998), «Про освіту», «Про зайнятість населення» (обидва 1991), «Про фізичну культуру і спорт» (1994), «Про туризм» (1995) тощо. Нормативно-правові акти, що регулюють державну молодіжну політику: Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення працевлаштування молоді» (1999), Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо державної підтримки обдарованої молоді» (2000), Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики» (2001), розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної програми роботи з обдарованою

молоддю на 2006-2010 роки» (2006) та інші. Основні права і обов'язки молоді, як і інших громадян України, закріплені Конституцією України (ст. 53).

Основними функціями Молодіжної державної політики в Україні є: створення гарантованих соціально-економічних, політичних та інших необхідних стартових умов для соціалізації молоді; реалізація проблем, запитів, інтересів молоді не за рахунок інших соціальних груп суспільства; координація зусиль усіх державних органів, партій, організацій, об'єднань, рухів, різноманітних соціальних інститутів суспільства щодо забезпечення умов для розвитку і самореалізації молоді; соціальний захист тих груп молоді, що неспроможні самостійно розв'язувати власні проблеми або хоча б полегшити власне життя [5, с. 367].

У справі вироблення ефективної молодіжної політики важливу роль відіграє з'ясування суті і змісту процесів життєвого самовизначення молоді людини. Ці процеси поділяються на: соціальне самовизначення; політичне самовизначення; професійне самовизначення; економічне самовизначення.

На сьогодні молодь – це одна з незахищених в економічному плані та найбезправніших у соціально-правовому відношенні соціальних спільнот, яка живе в умовах підвищеної соціальної напруги і психологічного дискомфорту. Як наслідки такого становища з'являються все нові і нові факти зростання наркоманії, токсикоманії, алкоголізму, проституції, «дідівщини» в молодіжному середовищі.

Більшість молоді стоїть перед складним вибором у житті, до якого вона не підготовлена ні психологічно, ні організаційно. Тому мета молодіжної політики в цій галузі – зміцнення соціального статусу молоді в структурах суспільства, які оновлюються або кардинально змінюються, посилення правової, економічної та соціальної захищеності молодого покоління.

Щодо політичного самовизначення, то відчуженню молоді від участі в управлінні властиві дві взаємопов'язані тенденції: а) наростання пасивності і недовіри молоді до офіційних органів управління, де дуже мало їх ровесників; б) підвищення інтересу до суто молодіжних угруповань та об'єднань, в яких немає бюрократично заформалізованих форм роботи. Тому мета молодіжної політики у цьому плані – підтримка політичної визначеності молоді, сприяння молодіжним політизованим утворенням соціальної спрямованості, посилення їх конструктивної активності, консолідація зусиль для зміцнення української держави, демократизації та гуманізації суспільства. При загальній стратегічній спрямованості соціальної політики в бік інтеграції молоді в суспільство сьогодні тактично важливо сприяти і дезінтеграційним тенденціям в її середовищі з метою формування власних молодіжних соціально-політичних структур та їх подальшого включення у суспільні структури на новій демократичній основі.

На даний час в Україні принципове значення мають проблеми освіти, професійної підготовки молоді, її мотивації до праці, до підприємницької діяльності, політики, духовності, щоб творити імідж української демократичної держави у світі [4, с. 16].

Усі країни перехідного періоду в наш час відчувають конкуренцію на ринку праці, хоча різною мірою. Складно в таких умовах доводиться молоді, бо за відсутності досить високої кваліфікації та досвіду трудової діяльності конкурувати з тими, хто їх має, кому від 28 до 55 років, досить складно, а інколи й неможливо.

Нині існує відчутна нерівність серед молоді у можливостях набуття загальної освіти, духовного і культурного розвитку, професійної підготовки, виборі місця праці. Причин цього явища багато: це і соціальні наслідки демографічних, організаційних, структурних диспропорцій у межах цілої країни, які утворювалися історично і поглиблюються в умовах економічної кризи, і зростання соціальної нерівності у всьому суспільстві, що особливо позначається на молоді, і відсутність сильної державної соціальної політики тощо. Наприклад, у порівнянні із міською молоддю у сільських хлопців та дівчат невисокі можливості набуття якісної освіти, престижних місць працевлаштування, змістовного проведення дозвілля. Все це спричиняє помітне зменшення питомої ваги молоді у складі

сільського населення, її переміщення у міста.

Мета молодіжної політики у цій сфері – вирівнювання стартових позицій молоді, подолання дискримінації окремих груп молодих людей, для чого придатні розвиток кредитування молоді та молодих сімей на сприятливих умовах, надання пільг для працевлаштування випускників навчальних закладів у перші два роки після їх закінчення, організація (в тому числі у сільських населених пунктах) служб профорієнтації, перепідготовки та працевлаштування молоді, служб юридичної допомоги та консультування юнаків та дівчат тощо.

Молодь все більше прагне вибирати професії, що приносять швидкий та порівняно високий прибуток (комерсанта). Рейтинг професій у свідомості молоді змінився порівняно з радянським періодом на такі спеціальності, як: бухгалтери, фінансисти, менеджери, юристи, працівники страхової або банківської справи, податкової інспекції, а з гуманітарного циклу – соціологи, психологи, політологи, соціальні працівники тощо.

Активна роль молоді в процесі соціалізації зумовлена тим, що вона не лише копіює усталені взірці адаптивної поведінки і взаємодії, але й вносить у них новий зміст залежно від умов життя, що швидко змінюються.

Піддаючи аналізу соціальний стан молоді та проблеми професійного вибору, науковці, роботодавці вважають, що період молодості обтяжений специфічно віковими моментами:

- 1) довірочний, що потребує знань і набуття професії;
- 2) труднощі початку трудової діяльності, що викликані працевлаштуванням, та зміною праці тощо [6, с. 217].

В даному контексті має мати місце робота по психологічній підтримці молодих громадян, а також підтримці державою, партіями, фондами тощо.

Життєві інтереси молоді людини пов'язані із прагненням зайняти певне соціальне становище, що дасть можливість самореалізуватися як соціальному суб'єкту, а також як професійному політику.

Складність життєвих планів молоді особистості залежить від багатьох обставин, де духовність є досить важливим чинником. Духовність безпосередньо пов'язана із світоглядом, прагненням, ідеалами, зумовлює життєвий вибір молоді людини. Суспільство має робити все, щоб молодь знаходила свою дорогу до моралі, до громадянськості, до чесної політики і практики державотворення і власного життя.

Таким чином, доцільно зауважити, що сьогоденне молоде покоління має свою, властиву XXI століттю, власну психологію і філософію життя, відповідні часу ціннісні орієнтації в політичному процесі. Проте важливо направляти формування у молоді психології державного народу і духовності.

Молода людина стає повноцінним представником суспільства тільки тоді, коли вона оволодіває певною мірою цінностями, нормами, способами дій і спілкування, здатністю до самооцінки себе як члена певної спільноти.

Від спрямованості ціннісних орієнтацій сучасної української молоді залежить формування зразків та норм суспільної поведінки, що визначатимуть характер соціального розвитку в найближчому майбутньому.

Поведінка особистості переважно зумовлена не ззовні, а зсередини, з глибин її душі. Тому турбота про мораль, духовність повинна бути важливим чинником національного, громадянського виховання в системі державних інститутів та громадських організацій, бо бездуховні, аморальні люди не можуть творити добро людям.

Необхідно формувати особистість, органічно адаптовану до життя у світі багатоманітних зв'язків. Тому важливо навчити молодь співжиттю з іншими людьми і суспільними структурами, виробляти вміння регулювати різні психологічні, соціальні, політичні зв'язки, дотримуватися вимог культури та плюралізму думок.

В умовах нестабільності та кризи суспільства, радикальних перетворень і потрясінь

соціальний вік молодих людей починає випереджати фізіологічний. Психологи і соціологи, педагоги стверджують, що в такому разі відбувається більш раннє «подорослішання», тобто інтеграція молодого покоління в структури суспільства та виконання ними тих соціально-політичних ролей, які покладаються на старший віковий період. Еволюція суспільства передбачає потреби, щоб кожне молоде покоління оволодівало більшим обсягом інформації та знань. XXI століття у своєму поступі цілком залежне від знань, духовності, культури та інформації.

Головним завданням державної молодіжної політики має бути створення стартових умов для саморозвитку молоді, розвитку освіти, культури, на відчуття молоддю своєї значущості для суспільства, подолання відчуження від суспільно-політичних процесів, формування у молоді громадянської позиції, національної самосвідомості, духовності, патріотизму тощо.

Кожне покоління молоді вирішує свої завдання у історико-політичному процесі, проходить через ті чи інші випробування. Сучасний розвиток людської цивілізації ставить перед молоддю проблеми не лише національного, а й глобального, загальнолюдського характеру (екологія, роззброєння, енергетика, продовольство, глобалізація, а останнім часом – всесвітній тероризм).

Молодь – це майбутнє країни, і щоб належним чином забезпечити це майбутнє, держава повинна виробити реалістичну, збалансовану, виважену політику щодо молодого покоління.

Література:

1. Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні»: Закон України № 1659-IV від 23.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України від 16.07.2004. – 2004. – № 29.
2. Баразгова Е.С. Идеологическое воспитание молодежи в США. Свердловск/ Е. С. Баразгова. – 1989. – 158 с.
3. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти : [монографія] / За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птахи НАН України, 2010. – 248 с.
4. Павленко Ю. І. Трансформація суспільства і проблеми соціальної політики/ Ю. І. Павленко. – К., 1997. – 234 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник/ Упорядник В.П.Горбатенко; За ред. Ю.С.Шемшученка, В.Д.Бабкіна, В.П.Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – С.367.
6. Пірен М. І. Основи політичної психології [Текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Пірен М. І. - К. : Міленіум, 2003. - 418 с.
7. Соціологія: Курс лекцій / В.М.Піча, О.М. Семашко, Н.Й.Черниш та ін. / За ред. В.М. Пічі. – К.: Заповіт, 1996. – 259 с.

Карнаух А. А. Молодежь и молодежная политика в Украине: проблемы и перспективы

Насколько современная молодежь подготовлена к участию в государственно-созидательных процессах, которые происходят в Украине, что необходимо сделать в отрасли молодежной государственной политики, чтобы обеспечить необходимые условия для реализации потенциальных возможностей подрастающего поколения, для гармонизации отношений между обществом и молодежью - все эти вопросы представлены на рассмотрение в данной статье.

Ключевые слова: молодежь, молодежная политика.

Karnaikh A. Youth and youth policy in Ukraine: problems and prospects

As far as modern youth geared-up to participating in state creative processes which take place in Ukraine, that it is necessary to do in industry of youth public policy, to provide the proper terms for realization of potential possibilities of rising generation, for harmonization of relations between society and young people - all these questions are offered for consideration in this article.

Keywords: youth, youth policy.

УДК 37.013.73

Каюк Тетяна Володимирівна,

аспірантка Черкаського державного технологічного університету

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОГО ПРОСТОРУ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ТА ПРИЧИНА СТРУКТУРНИХ ЗМІН У ВІТЧИЗНЯНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПОЛІ

У статті розкривається питання трансформації глобального простору, як важливого зовнішнього чинника та фактору наростаючих змін у вітчизняному освітньому полі. Дані трансформації вказують на необхідність визначення нових засад системи освіти України.

Ключові слова: глобалізація, освіта, вихід за межі, взаємодія, діалог, зміни, трансгуманізм, транснаціональні т компанії.

Українська система освіти є правонаступницею двох культурно-відмінних, а проте паралельних традицій – європейської за суттю, та радянської за формою і структурою. Але на авансцену усіх освітніх процесів, і в сучасній Україні також, виходять впливи глобально-світових процесів, що пов'язані із корінними і суттєвими змінами світу взагалі. Трансформація глобального світового простору висуває свої все більш гострі вимоги перед вітчизняною системою освіти та усім її учасниками. Україна не зможе стати і залишатися активним співучасником світового діалогу, якщо її системи не будуть відповідати цим об'єктивним вимогам. І особливо актуальним є дане твердження для сфери освіти, адже саме у цьому полі відбувається формування наукового та світоглядного потенціалу країни, що і визначає її майбутнє.

Проблема сучасного стану системи освіти та її зв'язку із світовими процесами перебуває в полі зору багатьох сучасних українських (Кочубей Н., Куріто О.В., Сухова Н.М., Завгородній А., Медведєв І., Пшенична Л., Огнев'юк В.О., Ходикіна І.Ю., Кузнецов А. В. та інші) та російських (Андрєєв А. А., Солдаткин В. И., Миронов В.В., Сандаков Д. Б. та інші) дослідників.

Розкрити особливості певних світових процесів, довести їх об'єктивність та унаочнити їх вплив на вітчизняну систему освіти. Довести, що ігнорування таких явищ та процесів матиме негативні наслідки для подальшого розвитку України як держави і її входження у світову спільноту.

Багатовекторність розвитку, взаємоінтеграція, поява новітніх інформаційних технологій, розвиток техніки тощо – усі ці фактори є причинами такого загальнокультурного процесу та явища, що стає домінантним наприкінці ХХ століття, як «глобалізація». Варто відмітити, що зокрема важливе значення для розвитку економічної складової даного явища (яку часто називають визначальною) має бурхливе становлення галузі транспортного сполучення – розгалужена мережа транспортної інфраструктури зробила доступним кожен куточок світу, а виробництво стало «розтягнутим» на великій території і вийшло за межі однієї країни, і навіть континенту: «простору не існує - він легко долається на літаку або за допомогою телефону чи електронної пошти» [6, с. 346]. Разом з простором «економічним» зник і простір «особистий» та «культурний» (а отже і «освітній»), зник у фізичному сенсі, як перешкода, що обмежує.